

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในหนึ่งช่วงชีวิตของบุคคลหนึ่งต้องผ่านประสบการณ์อันเลวร้าย ที่มีส่วนจะถูกรังชีวิตให้ตนเองพบกับความทุกข์ทรมาน ไม่ว่าจะเป็นเหตุที่เกิดจากมนุษย์ด้วยกัน เช่น การกระทำรุนแรง อุบัติเหตุ การเจ็บป่วยด้วยโรคร้าย หรือการก่อวินาศกรรม เป็นต้น หรือแม้แต่เหตุที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมา และได้นำพาความสูญเสียแก่ตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่เมื่อเหตุการณ์อันเลวร้ายนี้ผ่านพ้นไปในระยะเวลาหนึ่ง ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานนั้นจะบรรเทาลง จนเหลือเพียงแต่เลี้ยวแห่งความทรงจำที่เป็นอุทาหรณ์ และสร้างการปรับเปลี่ยนเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตในสังคมต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่บุคคลบางคนที่ไม่สามารถก้าวข้ามพ้นความทุกข์ทรมานนั้นไปได้ บางคนที่ยังติดอยู่ในวังวนของความทุกข์ทรมาน จากเหตุการณ์อันเลวร้ายจนไม่สามารถบรรเทาออกไป และความเจ็บปวดที่มีมากเท่าทวี นำไปสู่ความหวาดระแวง ความซึมเศร้า และการฆ่าตัวตาย จึงเป็นสิ่งสำคัญว่าบุคคลจะสามารถก้าวผ่านความทุกข์ทรมานนั้นไปได้อย่างไรเมื่อมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับบุคคลนั้น หรือแม้แต่ตัวเราเองเมื่อเหตุการณ์รุนแรงเหล่านี้ถูกแทรกซึมอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวันของเราทุกคน และส่งผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลนั้น

กรอทเบิร์ก (Grotberg, 1995) ได้ให้ความหมายของความยืดหยุ่นตัว (Resilience) ไว้ว่า ความยืดหยุ่นตัว คือการปฏิบัติภายในตัวตนของมนุษย์ต่อตนเอง และสังคมที่จะต้องป้องกันจิตใจต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากผลกระทบของความลำบากยากแค้น และเหตุการณ์ที่รุนแรงต่าง ๆ ที่ชีวิตต้องเผชิญ ความสำคัญของความยืดหยุ่นตัว คือสิ่งที่มนุษย์ปฏิบัติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากความเป็นไปได้ต่อการเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องพบ โดยไร้ซึ่งข้อยกเว้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์รุนแรงจากการกระทำของตัวมนุษย์ หรือเหตุการณ์รุนแรงทางธรรมชาติ

อรุณรัศมี ฉายศิลป์ไชย (2541, หน้า 63-64) ได้กล่าวถึง ความเครียดหลังเกิดเหตุการณ์รุนแรง (Post - traumatic Stress Disorder) ว่า อาการความเครียดหลังเกิดเหตุการณ์รุนแรง ซึ่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ คือสภาพที่แต่เดิมใช้เรียกทหารที่ไปรบที่เวียดนาม และเชลยในสงคราม แต่มาบัดนี้เรารู้แล้วว่าอาการเช่นนี้เกิดขึ้นกับใครก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ที่ทำให้บาดเจ็บรุนแรง เด็กที่พบเห็นอุบัติเหตุร้ายแรง ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

การถูกทำร้าย หรือความรุนแรงในประเทศที่ป่าเถื่อน เหตุการณ์เหล่านี้สามารถทำให้เกิดอาการความเครียดขึ้นได้ มันยังเกิดขึ้นในเด็กที่ถูกข่มขืน บาดแผลเหล่านี้เกิดจากเหตุการณ์ที่สร้างความเครียด ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นในชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ การหย่าร้าง สัตว์เลี้ยงหาย หรือการเสียชีวิตของปู่ย่า ตายาย สิ่งเหล่านี้คือ ความสูญเสียที่เป็นตัวจุดประกายให้เกิดความซึมเศร้า และเสียใจ และอาจทำให้เกิดอาการเครียดหลังเกิดเหตุการณ์รุนแรง เด็กที่มีอาการเช่นนั้นส่วนใหญ่มักมีประสบการณ์วิตกกังวลอย่างสูงกับการต้องแยกจากพ่อแม่ เขาจะรู้สึกไม่ปลอดภัย และอาจถึงขั้นตื่นตระหนก เว้นแต่เขาจะไว้วางใจจากคนเลี้ยงเด็ก เขามักจะถดถอยสูญเสียทักษะบางอย่าง เช่น การฝึกขับถ่าย หรือภาษาซึ่งเขาเคยได้ทำมาก่อน สิ่งเหล่านี้จะถ่ายทอดออกมา ในรูปแบบของการย้อนกลับในรูปของฝันร้าย หรือแม้แต่ฝันกลางวัน เขามักสร้างเหตุการณ์ขึ้นมาใหม่ในการเล่น โดยใช้ตุ๊กตาเป็นตัวแสดง เขาอาจเป็นคนขี้กลัว บ้างที่อาจกลัวการไปโรงเรียน และต้องแยกจากพ่อหรือแม่ เด็กโตอาจใช้ยาเสพติด หรือเหล้า โดยตั้งใจให้มันจัดการความทรงจำ และความวิตกกังวลของเขา

รณชัย คงสกนธ์ (2548) กล่าวว่า การเกิดภัยพิบัติไม่ว่าจะในลักษณะใด ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล และทรัพย์สิน ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์นั้นสามารถเป็นไปในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ อย่างเช่น การเกิดสงคราม การก่อการร้าย การวางระเบิด เหตุการณ์ที่ถือว่าเป็นภัยพิบัติร้ายแรงที่เคยผ่านมามีได้แก่ สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 การก่อการร้ายตึก World Trade หรือที่รู้จักกันดีในชื่อของ “9 - 11” รวมถึงการใช้ระเบิดนิวเคลียร์ เป็นต้น นอกจากนี้ภัยพิบัติอาจเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น วาดภัย อุทกภัย การเกิดไฟป่า แผ่นดินไหว หรือแม้แต่คลื่นสึนามิ ภัยธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำนายหรือล่วงรู้ได้ ฉะนั้นมนุษย์จึงไม่สามารถที่จะหาทางป้องกันได้ หากเพียงแต่หาหนทางรับมือ หรือลดอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นให้เบาบางลงได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ มนุษย์จึงต้องประสบกับความเสียหายครั้งแล้วครั้งเล่า

ความเครียดหลังเกิดเหตุการณ์รุนแรง มีผลต่อกระบวนการพัฒนาของเด็กในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เช่น กระบวนการทางความคิด ความเชื่อ ความคิดริเริ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บุคลิกเฉพาะตัว ความสามารถในการควบคุม แรงจูงใจ โลกทัศน์ ความภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อกันว่า สิ่งที่รบกวนจิตใจ (Intrusive) และประสบการณ์ที่หลงเหลืออยู่ (Re Experiencing Phenomenon) เหล่านี้มีผลรบกวนต่อความตั้งใจ (Attention) เหตุการณ์รุนแรงสามารถจะไปลดขอบเขตของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาปัจจัยทางความคิด การเรียนรู้ทางตรรกะถูกจำกัดขอบเขตเพราะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเหตุการณ์รุนแรง ความหงุดหงิด และปัญหาในการควบคุมความก้าวร้าว ซึ่งจะนำไปสู่การรบกวนพัฒนาการในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน จินตภาพลดลง ทำให้มีผลต่อพัฒนาการทั้งทางด้านความคิด

และอารมณ์ นอกจากนั้นความเครียดหลังเกิดเหตุการณ์รุนแรง อาจมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพของ
ตนเอง ทำให้ความภูมิใจลดลง หรือมีปัญหาเรื่องการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

นอกจากนี้ อร์นรัสมิ ฉายศิลป์ไชย (2541, หน้า 64) แนะนำว่า เด็กที่แสดงอาการ
ตอบสนองอย่างรุนแรงต่อเหตุการณ์รุนแรงจนทำให้เกิดบาดแผลทางกายหรือทางจิตใจควรได้รับการ
ดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ ถ้าครอบครัวเคยผ่านอุบัติเหตุที่เกือบทำให้เสียชีวิตหรือรอดชีวิตจาก
ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม พายุ หรือแผ่นดินไหว พ่อแม่ควรขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อป้องกันก่อนที่อาการเช่นนั้นจะเกิดขึ้น อาการเช่นนี้เป็นวิธีการของจิตใจในการพยายามรับมือ
กับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดบาดแผล สิ่งสำคัญคือ การพูดคุยกันในกลุ่มครอบครัวเป็นสิ่งที่ช่วยให้เข้มแข็ง
ขึ้น และในการลดความเจ็บปวดลง เราอาจเชื่อว่าเด็กนั้นเล็กเกินกว่าที่จะจำเหตุการณ์ที่น่าหวาดกลัว
หรือเจ็บปวดได้ แต่เด็กเหมือนกับผู้ใหญ่ที่สามารถจดจำมันไว้ได้ การที่เขาไม่ได้เอ่ยถึงเรื่องเหล่านี้
ไม่ได้หมายความว่าเขาไม่คิดถึงมัน หรือวิตกกังวลว่ามันจะเกิดขึ้นอีกครั้ง

สังคมมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ย่อมมีแนวโน้มของความเสี่ยงต่อ
เหตุการณ์เลวร้ายที่เพิ่มขึ้นทุกเวลา นักจิตวิทยามายตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัย
การป้องกันตนเองเมื่อบุคคลต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์อันเลวร้าย หรือแม้แต่การสูญเสียต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นั้น ๆ แมกแคนน์ และ เพิร์ลแมน (McCann & Pearlman, 1990 อ้างถึงใน
พัชรินทร์ อร์นเรือง, 2545) อธิบายถึง คุณลักษณะที่จะช่วยให้ผู้ที่ประสบความทุกข์ทรมานผ่านพ้น
ประสบการณ์นั้นได้ ประกอบด้วย ศักยภาพในตนเอง เช่น มีความสามารถในการอดทนต่อ
ความโดดเดี่ยวโดยไม่รู้สึกหงอยเหงา มีความสงบในตนเอง สามารถจัดการกับความรู้สึกที่รบกวน
ตนเองได้ และการมีทรัพยากรภายในตนเอง ดังเช่น การมีเชาวน์ปัญญาคดี มีพลังแห่งความตั้งใจ
ความสามารถในการพิจารณาผลกระทบการกระทำของตนเอง สามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
ได้ กำหนดขอบเขตระหว่างตนเองกับผู้อื่นได้ และมีความสามารถในการตัดสินใจทำในสิ่งที่
เป็นการปกป้องตนเองได้ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่สามารถทำให้บุคคลปกป้องตัวเองให้พ้นออกไปจากความ
ทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกาย และจิตใจ สามารถที่จะปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในสังคมให้เป็นปกติสุข
นั่นคือ ปัจจัยความยืดหยุ่นตัว (Resilience) กล่าวคือ เป็นปัจจัยการปกป้องที่สำคัญที่จะเสริมสร้างความ
เข้มแข็งให้แก่บุคคลในการเรียนรู้ที่จะเผชิญหน้ากับเหตุการณ์อันเลวร้ายได้อย่างเหมาะสม

ความยืดหยุ่นตัว (Resilience) คล้ายหลักประกันได้ว่า เมื่อใดที่บุคคลผู้มีความยืดหยุ่นตัวต้อง
เผชิญหน้ากับเหตุการณ์อันเลวร้าย เขาจะสามารถปกป้องตัวเองให้พ้นจากผลกระทบที่เลวร้าย
การคงอยู่ของประสบการณ์ทางลบได้ ในการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเป็นกระบวนการที่เอื้อให้
บุคคลพบการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นแบบแผนขั้นตอน เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นงานวิจัย
นี้จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความยืดหยุ่นตัวของบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเกิดสถานะเสี่ยง ในตัวบุคคลที่

ต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์อันเลวร้าย หรือเคยผ่านเหตุการณ์อันเลวร้ายมาแล้ว การมีประสบการณ์ทางลบ เช่น การเร่ร่อน ด้อยโอกาส ถูกกระทำรุนแรง การสูญเสียอวัยวะทางร่างกาย เป็นต้น ประสบการณ์ทางลบเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจอย่างรุนแรง บุคคลที่มีประสบการณ์ทางลบเหล่านี้ จำเป็นจะต้องมีความยืดหยุ่นตัวเพื่อที่จะสามารถปรับตัวในสังคม และดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติสุข ดังที่วัชร วัชรไพญญ (2004) ได้กล่าวถึงบุคคลที่ต้องสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งว่า เมื่อเอ่ยถึง ความพิการภาพที่ผุดขึ้นในความคิดของผู้คน มักจะเป็นสภาพร่างกาย หรือแบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากสิ่งที่คุ้นชิน ซึ่งเราให้คำว่า ความปกติ (Normality) เมื่อผนวกกับความรูสึก และประสบการณ์ความรู้ส่วนตัวของแต่ละคน คำหรือภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเรียกความพิการ จึงแตกต่างกันไป เช่น ง่อย ค้าง พิการ บ้า ใบ้ บอด ปัญญาอ่อน พิกัด ทูพผลภาพ ขณะเดียวกันการแสดงออกต่อคนพิการ ก็อาจเป็นไปได้ในลักษณะต่าง ๆ ตั้งแต่ กลัว รังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้ ถูกเหยียดหยาม ด้วยสายตา ท่าทาง หรือแม้แต่จับไล่ ตลอดจนสงสาร เวทนา สมเพช และให้การช่วยเหลือ สงเคราะห์ ซึ่งไม่ว่า ความพิการ จะถูกเรียกว่าอย่างไร ผู้คนจะมีความรูสึกอย่างไรกับความพิการ มนุษย์ทุกคนล้วนไม่อยากจะให้ความพิการ เกิดขึ้นกับตนเอง หรือกับคนที่รัก

ปัญหาจากการสูญเสียโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความไม่พร้อมในการสูญเสีย และมีปัญหาสุขภาพทางจิตใจตามมานับว่าเป็นกลุ่มที่มีปัญหาค่อนข้างสูงที่สังคมไม่ควรจะเพิกเฉย หลายกรณีก่อให้เกิดความเสี่ยงในชีวิตหรือสุขภาพจิตใจของผู้สูญเสียที่ไม่อยู่ในสภาพพร้อม รวมทั้งบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานให้บริการทางสุขภาพควรจัดให้มีการให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียบุคคล หรือทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้ปัญหาได้รับการช่วยเหลือได้ดีขึ้น ส่งผลให้ปัญหาได้รับการช่วยเหลือที่ดีขึ้น ส่งผลให้สังคมโดยรวมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข (รณชัย คงสกนธ์, 2548) การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ และความสามารถในการใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้ใช้ศักยภาพในการพิจารณา และใคร่ครวญปัญหาของตนเองอย่างถี่ถ้วน และเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถแก้ไข ปัญหา และสรุปแนวทางการตัดสินใจที่ถูกต้องต่อไป โดยเฉพาะกับปัญหา การสูญเสียจากเหตุการณ์ร้ายแรงที่มีความซับซ้อนในตัวปัญหา และผลที่ตามมาภายหลัง

การวิจัยครั้งนี้อาศัยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบซึ่งสามารถที่นำมาสู่การตอบสนองความครอบคลุมของประชากรทางสังคมได้เป็นอย่างดี อันเนื่องมาจากเด็กในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน และยังคงเตรียมตัวใน

การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม รวมถึงภาวะเศรษฐกิจอย่างมาก ซึ่งในความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กในช่วงวัยรุ่นเกิดความคับข้องใจได้ การเกิดความคับข้องใจเรื้อรัง จะทำให้เกิดความวิตกกังวลเรื้อรัง และทำให้บุคคลไม่สามารถลดความวิตกกังวลลงได้โดยใช้พฤติกรรมเก่า ๆ ที่คุ้นเคย จะทำให้เกิดกลุ่มอาการซึมเศร้าจากการปรับตัวที่ผิดปกติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากประสบการณ์ด้านลบต่าง ๆ เช่น การสูญเสีย การประสบเหตุการณ์รุนแรง การถูกทำร้าย การถูกกระทำรุนแรง เป็นต้น เด็กที่มีประสบการณ์ทางด้านลบจึงมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญหน้ากับสภาวะความตึงเครียด และแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน ได้มากกว่าบุคคลปกติ เช่น ความยากจน การสูญเสียสมรรถภาพ อุบัติเหตุร้ายแรง การถูกกระทำรุนแรง การเรื้อรัง รวมถึงความทารุณกรรมทางเพศ เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่กระทำกับตัวเด็กเหล่านี้จะเป็นแนวโน้มให้เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบต้องมีความหุนหัน ตัวเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบเป็นส่วนแสดงออกทางสังคมที่สามารถตอบสนองประชากรในสังคมได้อย่างดียิ่ง หากว่าเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบสามารถพัฒนาความหุนหันได้ดี ภายใต้การให้คำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัส เป็นสิ่งที่นำมาใช้เป็นองค์ความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปได้

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550, หน้า 1) กล่าวถึงแนวคิดของทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสว่าเป็นกระบวนการพื้นฐานของทุกคนในการรับรู้ประสบการณ์ และนำไปใช้ในการปรับพฤติกรรม โลกทัศน์ของแต่ละบุคคลจะกว้างหรือแคบ ขึ้นอยู่กับระบบการรับรู้ และข้อจำกัดบางประการ ระบบการรับรู้ และข้อจำกัดของบุคคลสามารถพัฒนาได้ การพัฒนาโลกทัศน์ให้กว้างและยืดหยุ่น จะทำให้การดำรงชีวิตมีความหมาย และมีความสุขมากขึ้น การสำรวจระบบตัวแทนในการรับรู้จะช่วยให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดเด่นของทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสอยู่ที่การตอบสนองต่อปัญหาหลาย ๆ อย่างได้ในเวลาอันสั้น มุ่งเน้นที่การปรับ โลกทัศน์ หรือทัศนคติ และความรู้สึกโดยการให้ผู้รับการปรึกษาพัฒนากรอบความคิดให้กว้างไกล สร้างประสบการณ์ที่ดีในแง่มุมใหม่ ๆ ขึ้นมาด้วยตัวของตนเอง และยังคงผลด้านบวกต่อเนื่องในระยะยาวหลังจากการให้คำปรึกษาผ่านพ้นไป นอกจากนี้เทคนิคภายใต้แนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสมีมากมาย และยังสามารถประยุกต์ใช้กับทฤษฎีอื่น ๆ ที่สอดคล้องได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคการปรับมโนภาพ (Visual Kinesthetic Dissociation: VKD) มาประยุกต์ใช้เป็นหลักในการให้คำปรึกษา ภายใต้แนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัส โดยเทคนิคการปรับมโนภาพ เป็นเทคนิคที่ใช้บำบัดอาการของโรคกลัว หรือ ความกลัวที่เกิดจาก ประสบการณ์ที่รุนแรง ซึ่งผู้รับการให้คำปรึกษาอาจรู้หรือไม่รู้สาเหตุ

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550, หน้า 77 - 78) กล่าวถึงกระบวนการของเทคนิคการปรับมโนภาพว่า มีการแยกการรับรู้ ประสบการณ์รุนแรงในอดีต ออกเป็นสองระดับ คือการรับรู้ด้านการเห็น

และการสัมผัส ใช้สัญญาณพลังเป็นส่วนหนึ่งในการให้คำปรึกษาโดยการสร้างสัญญาณพลังบวก เพื่อช่วยผู้รับการให้คำปรึกษาในกรณีที่เมื่อเข้าไปในเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของความกลัวแล้วทนไม่ได้ และใช้สัญญาณด้านลบ ที่เชื่อมโยงกับความกลัว ในขณะที่ผู้รับการให้คำปรึกษาขึ้นไปในเหตุการณ์ที่มีการตอบสนองต่อความกลัว ดังกรณีศึกษาของ มุส (Muss, 1991) ซึ่งทำการศึกษแบบไม่มีการควบคุม จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเครียด โดยวินิจฉัยจากเหตุการณ์รุนแรง (DSM - III for PTSD) จำนวน 19 คน ซึ่งมีลักษณะของการบาดเจ็บจากประสบการณ์ทางลบ เช่น มีประสบการณ์การรับรู้จากเหตุการณ์ฆาตกรรม เป็นต้น โดยการปรึกษาคด้วยเทคนิคการปรับมโนภาพจำนวน 3 ครั้ง ประสิทธิภาพการรักษาได้ประเมินโดยผู้เข้าร่วมรายงานด้วยตนเองทันที และติดตามผลหลังจากนั้นในอีกหนึ่งสัปดาห์ และการสัมภาษณ์ติดตามระยะยาวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดก็ได้จากสามเดือนถึงสองปี โดยสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ทั้งหมด 19 คนรายงานว่า "มีความรู้สึกดี" และสามารถกลับไปทำงานตามปกติ และงานวิจัยของ วิชดา บำรุงยศ (2544) ซึ่งได้นำเทคนิคการปรับมโนภาพมาใช้ในการลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความตาย ของผู้ป่วยเอดส์ โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการปรึกษาเป็นรายบุคคล จำนวน 2 ครั้ง ประเมินผลหลังการทดลองพบว่าผู้ป่วยเอดส์มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความตายลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550, หน้า 78 – 79) ได้กล่าวว่า เทคนิคการปรับมโนภาพเป็นเทคนิคที่ซับซ้อนแต่ผู้ให้การปรึกษาสามารถนำมาใช้ บำบัดความกลัวได้ผลดีมาก โดยเฉพาะปัญหาที่ไม่ทราบสาเหตุ อีกทั้งผู้รับการให้คำปรึกษาไม่ต้องเปิดเผยรายละเอียด ประสบการณ์ให้ผู้ให้การปรึกษาทราบ ก่อนการให้คำปรึกษาดังนั้นจึงขึ้นตอนการบำบัด และพัฒนาทักษะให้แม่นยำก่อนนำไปในการให้คำปรึกษา การปรับมโนภาพนั้นจะสามารถทำให้ผู้รับคำปรึกษาที่เคยผ่านประสบการณ์ที่รุนแรงต่าง ๆ มาได้มีโอกาสที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาและมีผลตอบสนองต่อปัจจัยความหุนหันตัวโดยอัตโนมัติ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นในการพัฒนาความหุนหันตัวเพื่อช่วยให้บุคคลที่ต้องอาศัยอยู่ในสังคมภายใต้สภาวะที่ตึงเครียดกับประสบการณ์ที่เลวร้าย และยังยึดติดอยู่ในนั้นได้ค้นพบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการให้คำปรึกษาดมทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสต่อความหุนหันตัวของเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบ

2. เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสต่อความหุนตัวของเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับคำปรึกษาและกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

3. เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสต่อความหุนตัวของเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบ ในกลุ่มที่ได้รับคำปรึกษาระยะหลังการทดลองกับการทดลอง และระยะติดตามผลกับระยะก่อนการทดลอง

สมมติฐานในการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง
2. เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสมีความหุนตัวในระดับที่สูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสในระยะหลังทดลอง
3. เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสมีความหุนตัวสูงกว่าเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสในระยะติดตามผล
4. เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสมีความหุนตัวในระยะหลังทดลองสูงกว่าระยะก่อนทดลอง
5. เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสมีความหุนตัวในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้แก่บุคลากรด้านการให้คำปรึกษาได้มีทางเลือกในการนำเทคนิคการปรับโนภาพตามแนวคิดทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัส สำหรับประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษา
2. ค้นพบองค์ความรู้ที่จะยืนยันความสามารถของความพยายามในการปรับตัวของเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบสู่สังคม มีพัฒนาการในการฟื้นฟูทางจิตใจ และยืนหยัดอยู่ได้ภายใต้ภาวะกดดันต่าง ๆ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบในสถานสงเคราะห์เด็กชาย

กลุ่มตัวอย่าง เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบ เช่น กำพร้า เร่ร่อน และถูกทอดทิ้ง ในสถานสงเคราะห์เด็กชาย และยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นทำแบบประเมินความหุนหันตัว ต่อมาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความหุนหันตัวอยู่ในระดับต่ำที่สุดจำนวน 10 คน แล้วทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และแบ่งออกเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 5 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการให้คำปรึกษาและระยะเวลาการทดลอง ดังนี้

2.1.1 วิธีการให้คำปรึกษา

2.1.1.1 วิธีการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสโดย

เทคนิคการปรับมโนภาพ

2.1.1.2 วิธีปกติ

2.1.2 ระยะเวลาของการทดลอง แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

2.1.2.1 ระยะก่อนทดลอง

2.1.2.2 ระยะหลังการทดลอง

2.1.2.3 ระยะติดตามผล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความหุนหันตัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัส (Neuro Linguistic Programming: NLP)

หมายถึง ทฤษฎีทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยมีความเชื่อเรื่องความคิดและประสบการณ์ รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ไปสู่กระบวนการประมวลผลเพื่อให้ความหมายและแสดงออกมาเป็นรูปแบบของพฤติกรรมทั้งทางวจนภาษาและอวจนภาษา ซึ่งมีเทคนิคอันหลากหลาย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการปรับมโนภาพ

2. เทคนิคการปรับมโนภาพ (Visual Kinesthetic Dissociation: VKD) เป็นหนึ่งใน

เทคนิคตามทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสที่เหมาะสมสำหรับการเผชิญกับความกลัวของผู้รับคำปรึกษาที่เคยประสบกับเหตุการณ์รุนแรงในอดีต โดยใช้ประสาทสัมผัสด้านการมองเห็น และการสัมผัส ด้วยการเชื่อมโยงกับสัญญาณพลังในทางบวก และสัญญาณพลังในทางลบ

ซึ่งสัญญาณพลังนี้จะช่วยเสริมพลังให้แก่ผู้รับคำปรึกษาที่จะจัดการกับสิ่งเร้าได้อย่างเหมาะสม ด้วยการสร้างกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ การรักษาสมดุล เพื่อให้เกิดความพร้อมในการเผชิญวิกฤติของผู้รับคำปรึกษา การแก้ไขปัญหา โดยนำตนเองที่มีคุณสมบัติในการแก้ปัญหากลับไปแก้ไขสิ่งที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจนี้ และการเพิ่มศักยภาพให้แก่ตนเอง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถเพิ่มเติมทักษะได้ด้วยตนเอง

3. เด็กที่มีประสบการณ์ทางลบ คือ เยาวชนในช่วงวัยรุ่น อายุประมาณ 13 - 21 ปี ที่รับรู้เหตุการณ์ทางด้านลบของชีวิต เช่น เร่ร้อน ด้อยโอกาส ถูกกระทำรุนแรง ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

4. ความหยุ่นตัว หมายถึง ปฏิกิริยาการปกป้องส่วนบุคคล เมื่อบุคคลต้องประสบกับเหตุการณ์อันเลวร้าย หรือประสบการณ์ในด้านลบของชีวิต ความหยุ่นตัวจะทำให้บุคคลนั้นสามารถที่จะมีความอดทนอดกลั้น และสามารถที่จะเผชิญหน้ากับความเจ็บปวด ล้มเหลว และทุกข์ทรมานต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบประเมินความหยุ่นตัว ที่มีพื้นฐานแนวคิดมาจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการของ กรอทเบิร์ก (Grotberg, 1995) ได้แก่

4.1 สิ่งที่มี (I Have) คือการได้รับรู้แหล่งสนับสนุนภายนอก ที่จะส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการฟื้นฟูจิตใจ ก่อนที่จะพัฒนาความหยุ่นตัวในด้านอื่น ๆ ในลำดับต่อมา โดยในส่วนนี้จะมุ่งพัฒนาการซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกมั่นคง และปลอดภัย อันเป็นแกนกลางในการพัฒนาความหยุ่นตัว เช่น การมีตัวแบบ การมีความไว้วางใจในความสัมพันธ์ การมีอิสระในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นต้น

4.2 สิ่งที่มีเป็น (I am) เป็นปัจจัยที่จะเสริมสร้างสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคล อันได้แก่ความรู้สึก ทักษะ และความเชื่อที่เกิดขึ้นภายในตนเอง

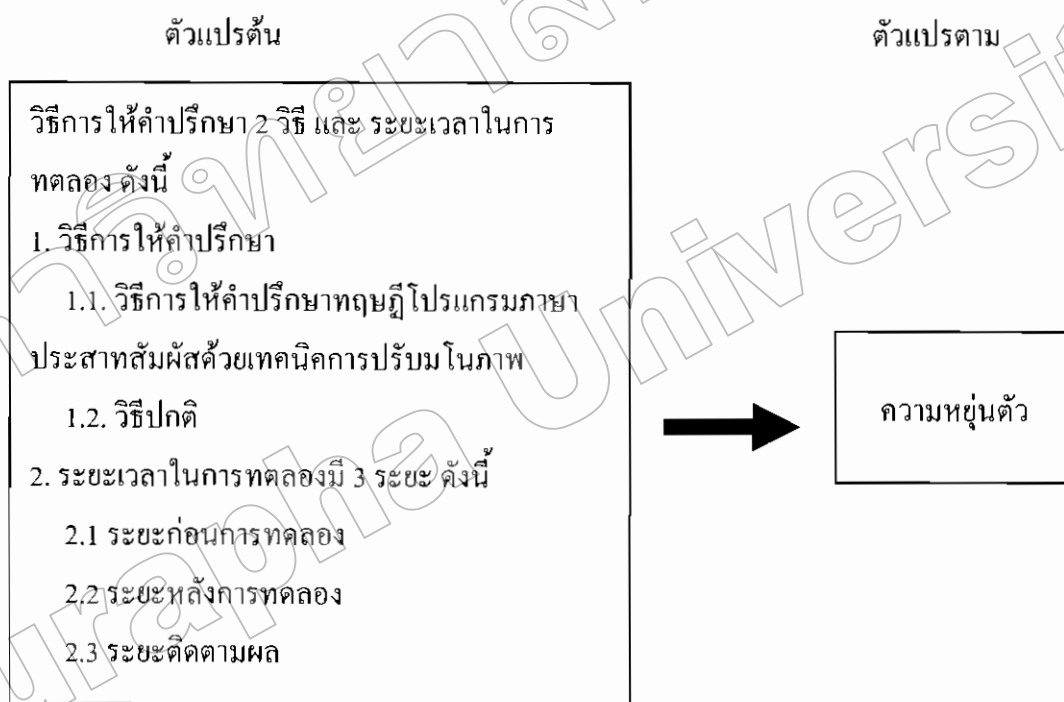
4.3 สิ่งที่มีทำได้ (I can) เป็นทักษะทางสังคม รวมถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอื่น ๆ ด้วย โดยทำการเรียนรู้ทักษะเหล่านี้ผ่านทางการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ทั้งจากตัวตนเองของตนเอง และการสั่งสอนจากผู้อื่นด้วย เช่น การสื่อสาร การจัดการกับความรู้สึก การรับรู้อารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น เป็นต้น

5. วิธีปฏิบัติ หมายถึง วิธีการให้ช่วยเหลือเด็กที่มีประสบการณ์ทางลบ ทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ของสถานสงเคราะห์เด็กชาย

6. สถานสงเคราะห์เด็กชาย หมายถึง สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กชายที่มีอายุระหว่าง 7 - 18 ปี ซึ่งพึงได้รับการสงเคราะห์ในการดำเนินชีวิต เช่น เด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง เร่ร้อน ไร้ที่พึ่งพิง ความยากจนในครอบครัว หรือบิดา มารดา ผู้ปกครองให้การอุปการะเลี้ยงดูไม่เหมาะสม

มีความประพฤติไม่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น โดยให้การสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้เด็กมีที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ตลอดจนได้รับการแก้ไขปัญหา อบรม สืบธรรมเนียมจรรยา และการได้รับการศึกษาทั้งด้านสามัญ และด้านฝึกอาชีพตามความสามารถ ความเหมาะสม ซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย